

ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тодорова А.С., здобувач вищої освіти

Сем'ян А.А., здобувач вищої освіти

Вербицька В.І., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Цифрові трансформації спонукали до змін у всіх сферах суспільно-економічного життя людства, що відзначилося і на господарській діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі і на їх обліковій практиці.

Розвиток інформаційних та комп'ютерних технологій, математичного моделювання, покращення систем управління та інші економічні процеси сприяють модернізації змісту теорії бухгалтерського обліку і облікових практик, сприяють розвитку методології та організації облікового процесу, актуалізують проблему позиціонування облікової системи та підняття престижу професії бухгалтера. Вони обумовили значну переорієнтацію траєкторії розвитку бізнесу як на мікрорівні, так і на макро- рівнях. Також цифровізація стала каталізатором змін в формуванні компетенцій фахівців, необхідних для сучасних умов господарювання. Таким чином вплив цифровізації має не лише економічний характер, а і виражену соціальну та суспільну направленість, оскільки у значній мірі він обумовлює попит на робочу силу. Перед фахівцями різних галузей постають нові завдання, як: необхідності створення нових робочих місць, перегляд існуючого набору функціональних зобов'язань, його трансформації відповідно до існуючих вимог [1].

Зростання інформаційного потенціалу цифрового економічного простору стимулює модернізацію бухгалтерської науки, а також визначні технологічні та інформаційні зрушення. В умовах розвитку інформаційного суспільства

та цифрової економіки виникає ряд передумов для формування нової концепції бухгалтерського обліку, окреслення якої лише почали вимальовуватись, тому вкрай важливими є подальші наукові здобутки у цій галузі – нові концепції, підходи, розробки певних видів обліку, тощо [2].

Факторами розвитку обліку в умовах цифрової економіки є такі:

– технологічні:

а) технології безконтактної ідентифікації та електронного документообігу: застосування цих технологій призводить до полегшення процесу збору та обробки первинної інформації, зменшення ризику помилок, спрощення процесу зберігання й пошуку документів;

б) розвинута обчислювальна техніка;

в) спеціалізовані облікові програми, інформаційно-правові системи;

– розвиток електронного документообігу:

а) цифрове документування фізичних та віртуальних активів: воно дає змогу точно відстежувати їх приналежність, стан і рух у реальному часі;

б) адміністрування податків;

в) електронні фінансові звітності: Електронне звітування та адаптація формування звітності до цифрового середовища полегшують процес формування та подання фінансової звітності;

г) внутрішній документообіг;

– глобалізація інформаційного й телекомунікаційного середовища:

а) пошукові системи;

б) інтернет-торгівлі;

в) ділове листування;

г) хмарні сховища даних;

д) захист даних (антивірусний і контентний);

е) блокчейн технології;

– розвиток нематеріальних й інтелектуальних складових капіталу:

- а) ділова репутація;
- б) марки, бренди, товарні знаки;
- в) науково-дослідницькі і розвідувальні роботи;
- г) людський капітал;

Невід’ємна умова ефективного функціонування кожного господарюючого суб’єкта – якісно побудована цілісна система бухгалтерського обліку, яка передбачає формування та, в довгій перспективі, прийняття чіткої облікової політики, як специфічного елемента регулювання бухгалтерського обліку та звітності. Ефективна організація бухгалтерського обліку передбачає створення гнучкої, багатофункціональної системи, що спрямована на забезпечення вихідною обліковою інформацією користувачів з метою прийняття зважених управлінських рішень [3].

Цифрова економіка в бухгалтерському обліку має низку переваг, проте, водночас існують і недоліки:

Так, перевагами цифровізації бухобліку є:

– єдність і зручність: цифровізація бухгалтерського обліку сприяє тому, що будь-яка частина господарської діяльності підприємства вноситься до реєстру (бази даних) у вигляді усіх реквізитів, серед яких фігурують реквізити рахунків, дебету та кредиту. Зростання кількості реквізитів (аналітичних рахунків, управлінської та іншої інформації, рахунків бухгалтерського обліку та ін.) весь інформаційний потік зручніше узагальнювати, систематизувати та формувати для застосування у вигляді, відмінному від того, що досягається при ручному внесенні даних;

– точність: використання цифрових систем знижує ризик виникнення помилок, які можуть виникнути під час ручного введення даних. Автоматизовані процеси сприяють отриманню точнішого і надійнішого обліку фінансових операцій та складанню звітності;

– можливість дистанційної роботи: цифрові системи бухгалтерського обліку можуть бути доступні дистанційно, з будь-якого місця, що дає можливість працювати онлайн і забезпечує зручний обмін даними між різними підрозділами та зацікавленими сторонами;

– зниження собівартості виробництва: впровадження цифрових рішень може знизити витрати на бухгалтерські послуги та аудит. Автоматизація рутинних операцій вивільняє ресурси, які можуть бути спрямовані на важливіші завдання;

– зростання рівня продуктивності: використання цифрових інструментів дає змогу автоматизувати багато рутинних довгих процесів, зменшуючи час, необхідний для обробки даних, виправлення помилок та генерації звітності. Це підвищує ефективність роботи бухгалтерського підрозділу і дає змогу отримувати необхідну інформацію швидше та з меншою вірогідністю затримок;

Як недоліки можна відмітити:

– необхідність постійного підвищення кваліфікації бухгалтерів: цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту стає обов'язковим і важливим етапом для підприємств у сучасному бізнес-середовищі;

– ризики використання штучного інтелекту, роботизації, автоматизації: застосування таких технологій може призвести до витоку комерційної таємниці, якщо база даних не матиме належного захисту. Окрім того, автоматизація призводить до скорочення облікового персоналу, що може спричинити соціально-економічні проблеми;

– проблеми, пов'язані із застосуванням хмарних і розподільних обчислень: широке використання хмарного програмного забезпечення може створювати складнощі в контролі його роботи та керуванні даними. Можуть виникати проблеми зі вчасним запобіганням порушень в роботі або недоступності хмарних сервісів;

– залежність від роботи Інтернету: залежність від Інтернету може створювати проблеми з введенням даних до хмарного програмного забезпечення або вчасною подачею звітності, особливо в умовах непередбачених відключень мережі або проблем зі стійкістю підключення;

– підвищення рівня складності бізнес-моделей і відсутність кваліфікованих кадрів: рівень кваліфікації облікового персоналу може стати перешкодою для ефективного використання цифрових технологій і створити ризики для бізнесу.

Блокчейн – це розподілений реєстр даних, у якому й зберігається інформація про кожну транзакцію, здійснену в закритій одноранговій системі користувачів. Технологія асоціюється передусім із фінансовою сферою, має значний потенціал для застосування в галузі бухгалтерського обліку та аудиту. За допомогою неї дані зберігаються шляхом створення постійного цифрового запису, вона забезпечує доступ до актуальної копії бази даних для всіх учасників, а також швидкість і надійність операцій, захист операцій та користувачів шляхом децентралізації даних між серверами. Їх неможливо підробити, оскільки кожен новий запис здійснює підтвердження вже існуючих ланцюжків, щоб змінити певні дані, потрібно змінювати інформацію в усіх інших блоках. Система розподілена, а тому актуальна надходить всім її учасникам і оновлюється автоматично при будь-яких змінах. У системі, відкритій для кожного учасника, не існує можливості спотворити інформацію, оскільки остання версія інформації є у всіх членів системи. Потенційно ця технологія може принести користь у будь-якому середовищі: банківський сектор, енергетика, авіація, медицина, аукціони, електронне урядування, електронна демократія, платформи для мультимедійного контенту, криптофонди тощо [4].

На сучасному етапі впровадження технології блокчейну в бухгалтерський облік перспективне, але для його застосування необхідне чітке регулювання на державному рівні та внесення відповідних законодавчих змін. Поміж інших можливостей блокчейна варто згадати створення угоди смарт-контракт, який повністю враховує умови контракту на етапі його проектування та презентує їх у вигляді програмного коду без необхідності подальшого внесення змін. Однак для повноцінного використання смарт-контрактів треба розробити відповідну нормативно-правову базу [2].

Використання хмарних технологій у бухгалтерському обліку та аудиті має низку переваг та недоліків. Однією з найбільш важливих переваг є можливість зекономити, оскільки вони дають змогу знизити накладні витрати під час заснування підприємства, бо у вартість уже включено оновлення, підтримка та консультації фахівців щодо використання програми. Рівень безпеки високий, завдяки тому, що дані зберігаються на віддалених серверах, які мають фізичний захист і захист від хакерських атак. Хмарні технології забезпечують зручність, оскільки дають змогу повернутися до інформації за попередні періоди і завдяки щоденному автоматичному створенню резервних копій, до яких мають доступ лише визначені особи. Вони також дають змогу працювати з будь-якого місця планети, де наявний Інтернет, що додає їм критерій мобільності. Окрім того, хмарні технології мають чітко специфікований перелік сервісів у вигляді сервісного каталогу, що надає їм визначеності, а також масштабованість, що надає можливість збільшення або зменшення кількості користувачів та додавання нових ідей і рішень [4].

Проте наявні і недоліки, які гальмують розвиток хмарних технологій. Насамперед, одним з головних протиположностей для їх використання – необхідність постійного підключення до Інтернету, тому серйозні збої в роботі провайдера

можуть призвести до втрати доступу до хмарних сервісів. Безпека даних також залежить від якості роботи провайдера хмарних сервісів, і неналежне виконання ними своїх обов'язків може призвести до витоку конфіденційної інформації і порушенню роботи. До того ж, користувачі можуть працювати лише з тією версією програмного забезпечення, яку надає провайдер, і не виключений ризик хакерських атак на сервер, який залежить від політики безпеки провайдера хмарних сервісів [4].

У той самий час найбільш поширеною проблемою стартапів, до яких також слід віднести і впровадження в практику бухгалтерського обліку нових інноваційних технологій, вважається «відсутність доступу до фінансів, оскільки в Україні близько 63% компаній працюють без залучення коштів інвесторів, в той час як за кордоном більша частина стартапів фінансується венчурними і seed-фондами та інвестиційними компаніями» [5].

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну програму інформатизації» [6] спеціалісти прогнозують для модернізації «активний вихід на зовнішні ринки; збільшення частки цифрових платежів; подальший розвиток співробітництва фінтех-компаній з банками, а аналіз ринку свідчить, що перспективи української фінтех-екосистеми мають свої особливості, пов'язані не лише із зростанням за рахунок споживчих сервісів, а зосереджені на обслуговуванні бізнесу» [7], який, в свою чергу, потребуватиме більшої інформативності та прозорості в тому числі за рахунок впровадження новітніх технологій.

Отже, бухгалтерський облік та аудит, які виконують важливу функцію для бізнесу, повинні адаптуватися до цифрової трансформації, перетворюючи всю систему бухгалтерського обліку.

Так, «електронні системи бухгалтерського обліку дають змогу автоматизувати процеси збору та обробки фі-

нансової інформації, а також звітування. Вони забезпечують швидкість, точність і надійність облікових операцій, а також полегшують взаємодію з іншими підрозділами компанії.

Автоматизовані аудиторські дають змогу збирати, аналізувати і перевіряти великі обсяги даних швидше й ефективніше, виявляти помилки, недоліки та потенційні ризики, а також забезпечувати дотримання вимог законодавства та стандартів аудиту. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту допомагає підприємствам отримати точнішу, швидшу і надійнішу інформацію про фінансову діяльність підприємства, забезпечує відкритість і довіру з боку інвесторів, партнерів та інших зацікавлених сторін» [8]. Це дає змогу вивільнити ресурси та підвищити продуктивність праці бухгалтерів і аудиторів, що є значущим фактором у сучасному конкурентному середовищі.

Перелік посилань

1. Алексєєва А.А. Проблеми і перспективи розвитку облікових технологій у умовах цифровізації економіки. *Problems and prospects of accounting technologies development in the conditions of digitalization of economy*. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47567/1/...pdf> (дата звернення 10.05.2024)

2. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Вип. 1-2. С. 83-96. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>

3. Болдовська К.П. Перспективи модернізації бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Обліково-аналітичний та економіко-фінансовий інструментарій управління сучасним підприємством: міжнародний досвід* : зб. наук. праць за матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 28 трав. 2021 р., м. Харків. Харків: ХНАДУ, 2021. С. 203-206. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/e45f112d-428a-4a7b-b5c5-ce5a53d0c8a3/content> (дата звернення 11.05.2024)

4. Онешко С.В., Дроздова О.Г., Іванова Н.А. Щодо зростання інформаційного потенціалу цифрового економічного простору: модернізація бухгалтерського обліку та аудиту в Україні. *Академічні візії*. № 21. 2023. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/446> (дата звернення 9.05.2024)

5. Вербицька В.І., Фінансово-технологічні компанії: проблеми і особливості діяльності. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*: тези допов. XXVIII міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2020, 28-30 жовтня 2020 р., м. Харків : у 5 ч. Ч. III. / за ред. проф. Сокола Є.І. Харків: НТУ «ХПІ». С. 54 (351 с).

6. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 1 груд. 2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення 4.05.2024)

8. Вербицька В.І., Іваха С.Я., Колісник В.В. Значення інформаційних систем бухгалтерського обліку. *Обліково-аналітичний та економіко-фінансовий інструментарій управління сучасним підприємством: міжнародний досвід* : зб. наук. праць за матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 28 трав. 2021 р., м. Харків. Харків: ХНАДУ, 2021. С. 207-210. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/e45f112d-428a-4a7b-b5c5-ce5a53d0c8a3/content> (дата звернення 11.05.2024)

8. Шишкова Н.Л. Перспективи іт-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. *Economics Bulletin*. 2019. № 3. С. 146-159. https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146-159.pdf (дата звернення 13.05.2024)

ЦИФРОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тонконог К.Г., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Головним тезисом Четвертої промислової революції (4IR), про яку вперше було заявлено на Всесвітньому економічному форумі у 2016 році у Давосі, стали фундаментальні зміни способу життя, праці і комунікації людей завдяки стрімкому розвитку технологій – роботизації, штучного інтелекту, блокчейну, штучної і доповненої реальності тощо. Причому в умовах сучасності можна простежити, що значення всіх цих нових технологій, які увійшли в людське життя з Четвертою промисловою революцією, постійно зростає, адже без вчасної розробки великої кількості